

**AZ IDEGENNYELV-TUDÁS, MINT KULCSKOMPETENCIA A
MAGYAR OKTATÁSI INTÉZMÉNYEKBEN AZ EURÓPAI UNIÓS
AJÁNLÁSOK TÜKRÉBEN**

Fazekas Márta

2006.

Jelen tanulmány a címnek megfelelően a következő területek vizsgálatára, illetve elemzésére tesz kísérletet, és fogalmaz meg ajánlásokat:

I. Az idegennyelv-tudási kompetencia az EU dokumentumaiban;

Definíciók, értelmezések,
A kulcskompetenciák viszonyai.

II. Az idegennyelv-tudási kompetencia megfogalmazásai a magyar oktatásügy szabályrendszerében;

Nemzeti Alaptanterv (kormányrendelet)
Idegennyelvi kerettantervek (miniszteri rendeletek)
Pedagógiai programok / helyi tantervek,
Kétszintű érettségi vizsga (kormányrendelet).

III. A magyarországi idegennyelv-tudás számokban;

IV. Az iskoláskorúak idegennyelvi deficitjének lehetséges okai;

V. Támogatandó irányok az idegennyelvi kompetencia fejlesztésére a közoktatás területén.

Nem témája az alábbi elemzésnek a nyelvi sokszínűség vizsgálata az Unió dokumentumaiban illetve a magyar közoktatásban két okból. A szabad nyelv választást minden területen – így az oktatás területén is – az Alkotmány írja elő. Az iskolai nyelvtanítás korlátai az Alkotmány érvényesítésében nyilvánvalóak.

Soroljunk fel itt összesen kettőt a korlátok közül:

Az iskola munkahely, igazgatója munkaadó, csak olyan munkavállalót alkalmazhat, aki nála jelentkezik, és akinek munkakörét az intézményen belül racionálisan meg tudja határozni. Az iskola igazgatója tehát nem alkalmazhat olyan szakos nyelvtanárt, aki hozzá nem jelentkezik.

Az iskola – mind az általános, mind a középiskola – a közismert demográfiai okoknál fogva egyre inkább versenyhelyzetben van, harcol a beiratkozó gyerekekért. Pedagógiai célokon túl figyelnie kell tehát a szülők igényeire is, akik az iskola-választásnál éppen az adott intézmény idegen nyelvi kínálata alapján döntenek. Nyelvi kereslet és kínálat a közoktatásban olyan téma, amely egy önálló vizsgálatot, kutatást igényelhet.

I. Kompetencia-fogalom az Unió dokumentumaiban

I.1. Az Európai Unió Tanácsának (továbbiakban: Tanács) 2006. március 14.-i brüsszeli dokumentuma ajánlásokat fogalmaz meg az idegennyelvi kompetencia vonatkozásában a kulcskompetenciák és az élethosszig tartó tanulás szélesebb összefüggéseibe ágyazva.

A szöveghűség igénye nélkül, a további elemzés alapjául a következő ajánlásokat, megállapításokat szeretném kiemelni:

2002-ben megfogalmazódik a „versenyképesség” erősítésének igénye, amihez alapvetően kapcsolódik a kompetencia fogalom tisztázása, a kompetencia-alapú fejlesztés.

A tagországoknak szánt ajánlások sorában első helyen fogalmazódik meg a korai oktatás (értsd közoktatás) alapfeladataként a kulcskompetenciák fejlesztése, és annak a képességnek, igénynek a kialakítása, amely egész életen át ezen kompetenciák szinten- vagy karbantartásához vezet.

Megjegyzem, hogy a „kompetencia” kifejezés értelmezésére, azonosításra igen alkalmasnak találom az „eszköztudás” kifejezést. A tanulmány nem igényli ennek részletesebb indoklását, álljon itt csak annyi, hogy a kompetencia fogalma nyilvánvalóan azt jelenti, hogy „használni tudni olyan eszközöket, amelyek az adott területen felmerülő feladatok sikeres elvégzését segítik”.

Alapdokumentumként jelöli ki a Tanács a „Key Competences and Lifelong Learning A European Reference Framework” (Kulcskompetenciák az egész életen át tartó tanuláshoz – európai referenciakeret) címet viselő munkát, amely jelen tanulmánynak is alapdokumentuma.

I.2. A Keretajánlás nyolc kulcskompetenciát sorol fel. A sorrend nem fontossági, a kulcskompetenciák azonos jelentőséggel bírnak. Az ajánlás fontosnak tartja ezt kiemelni. A felsorolt kulcskompetenciák a következők:

1. az anyanyelven folytatott kommunikáció;
2. az idegen nyelven folytatott kommunikáció;
3. matematikai kompetencia és alapvető kompetenciák a természet- és műszaki tudományok terén;
4. digitális kompetencia,
5. a tanulás megtanulása,
6. szociális és állampolgári kompetenciák,
7. kezdeményező- és vállalkozókészség;
8. kulturális tudatosság és kifejezőkészség.

Nem lenne helyes tehát, értékelni az idegennyelvi kompetencia második helyét a listában, elkerülhetetlen azonban összefüggésekre hivatkozni az anyanyelvi és idegennyelvi kompetencia között. A két kompetencia leírása lényegi elemekben megegyezik, a két leírás metszete igen nagy.

Az idegen nyelv leírása bővül a nyelvi kompetenciák részletes kibontásával, négy „dimenzióról”, hallásról, beszédéről, olvasásról és írásról beszél a dokumentum, kiegészítve a közvetítési és interkulturális készség fogalmakkal.

Anyanyelv és idegen nyelv mint eszköztudás lényegileg feltételezi egymást. Prioritást természetesen az anyanyelv tudása élvez. Az idegen nyelvi kompetencia kialakítása azonban pozitívan hathat vissza az anyanyelvi kompetencia alakulására. A későbbiekben erre a lehetséges irányra még visszatérünk.

II. Az idegennyelv-tudási kompetencia megfogalmazásai a magyar oktatásügy legfőbb szabályozásaiban

II.1. A Nemzeti Alaptanterv (NAT)¹:

A NAT-ban használt főterminus, a „műveltségterület” az idegen nyelv-tudás értelmezése szempontjából nem igazán szerencsés, de vizsgálatunkat nem zavarja össze. Továbbra is kompetenciaként, azaz eszköztudásként kezeljük a fogalmat.

Erre felhatalmazást ad az a „szótár”, amelyet a rendelet egészének szakmai kidolgozói a szöveg érthetősége érdekében mellékletben megjelentettek. A szabályozásban alkalmazott „kompetencia” és „kulcskompetencia” kifejezésekről a NAT-szótár a következőket írja:

„Kompetencia alapú (kompetencia és tudás viszonya)

1. Első értelmezésben a kompetenciaalapúság a tanterv taxonómiáját meghatározó szakmai elkötelezettséget jelenti.....

2. A második értelmezés az ember által elvégezhető tevékenységekhez, megoldható feladatokhoz köti a kompetenciákat

3. A kompetencia fogalma a kognitív pedagógiai szakirodalomban a következőképpen jelenik meg: a kompetencia a „tudásnak arra a formájára utal, amelynek elsajátítása természetes közegben, életszerű tapasztalatok révén történik, és így alkalmazása is természetes könnyedséggel és hatékonysággal valósul meg. Hasonlóan ahhoz, ahogy az anyanyelvet megtanuljuk, majd végtelenül sokféle gondolat megfogalmazására alkalmazzuk”. Ebben a tekintetben a kompetencia az értékes, érvényes, hasznosítható tudás egyik kategóriája.

Kulcskompetenciák

A modern, tudás alapú, erős gazdasági versenyre, politikai demokráciára, az emberi kapcsolatok humanitására épülő társadalomban az iskolázás során kialakítandó, megerősítendő és fejlesztendő kompetenciák (tudások, készségek, képességek) rendszerének leglényegesebb, alapvető elemei. A Nemzeti alaptanterv ezekre tételesen épít.”

Az idegen nyelv műveltségterületre vonatkozó rész kifejtése egyáltalán nem használja a „műveltségterület” kifejezést, csak a „kompetencia” terminust, önálló és közérthető értelmezéssel.

¹ 243/2003. (XII. 17.) Korm. Rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról

„.....Fejlesztési feladatok:

Az élő idegen nyelv tanításának és tanulásának alapvető célja a kommunikatív nyelvi kompetenciák kialakítása. A kommunikatív nyelvi kompetencia fogalma azonos a használható nyelvtudással. Az adott szituációnak megfelelő nyelvhasználati képességet jelentik, melyek mérése és értékelése a négy nyelvi alapkészségen (hallás, beszéd, olvasás és írás) keresztül lehetséges. A kommunikatív nyelvi kompetenciák fejlesztése a következőket jelenti:

(1) a kötelező oktatás végére a tanulók legyenek képesek egy vagy két idegen nyelvet személyes, oktatási, közéleti és szakmai kontextusban megfelelően használni;

(2) a nyelvtanulás során a tanulóknak alakuljon ki és maradjon ébren a kedvező attitűd és motiváció a nyelvtanulás, a tanult nyelv, az azon a nyelven beszélő emberek és kultúrájuk, valamint általában más nyelvek és kultúrák megismerésére;

(3) a tanulók legyenek képesek nyelvtudásukat egész életükön át önállóan fenntartani, fejleszteni, emellett új idegen nyelveket hatékonyan és sikeresen tanulni. A nyelvtanulás folyamata a bevezetőben megfogalmazott általános kompetenciákra épül, melyek magukba foglalják az alaptanterv műveltségi területeinek tartalmait, ismereteit és készségeit. A kommunikatív nyelvi kompetenciák integrálják az általános kompetenciákat és tanulási képességeket, ezeken belül az anyanyelvi kommunikatív nyelvi kompetenciákat.”

Mind a felvázolt látásmód mind az alkalmazott terminológia világossá teszi, hogy a 2003-ban kiadott NAT általános megfogalmazásai és speciális az idegen nyelvre vonatkozó részei tökéletesen harmonizálnak a 2006-os EU-s keretajánlásokkal. Pontos és világos megfogalmazásokat rögzít a nyelvtudásról és annak fejlesztéséről.

További adalékot kapunk a leírásból annak megerősítésére, hogy az idegennyelvi kompetencia nem önmagában álló, függetlenül értékelendő kompetencia, hanem alapvető viszonyban áll más „műveltségterületekkel”, jelesül elsősorban az anyanyelvi kompetenciával.

Más helyütt a NAT-ban szó esik a kerettantervekről, amelyek közvetítik a NAT előírásait az intézmények pedagógiai programjai, vagyis a helyi tantervek felé.

II.2. A kerettantervek²

A kerettantervek részben korábban részben később készülnek el, mint maga a NAT. Szellemiségükben a pragmatikus megközelítés felé viszik a szabályozást. Az 5.-8. évfolyamon az idegen nyelvről a következő szabályozás szól:

5–8. évfolyam

² 17/2004. (V.20.) OM rendelet a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről

Célok és feladatok

Az ötödik évfolyam megkezdésekor már minden diák (legalább) egy éve tanulja az idegen nyelvet. Megértik a tanár kéréseit, óravezetését, ismerősek a feladattípusok, órai tevékenységek, motiváltak, bíznak magukban, és néhány alapvető stratégiát már használnak.

A négy tanév céljai között első helyen áll a motiváció fenntartása, a gyerekek sikerélményhez juttatása értelmes munkával. Továbbra is a receptív készségek (hallott és olvasott szöveg értése) fejlesztése áll a középpontban, mivel a produktív készségeket (beszéd és írás) a receptív készségek közvetve fejlesztik. Az évek előrehaladtával egyre nagyobb hangsúlyt kap a beszédképesség.

Lényeges nevelési cél a diákok olvasási igényének kialakítása és fejlesztése érdekes, könnyített vagy eredeti, illusztrált hosszabb szövegek olvastatásával. A témakörök felölelik a tanterv egyéb tantárgyi tartalmait, hiszen a nyelvet nem önmagáért használjuk, hanem információszerezésre, illetve információfeldolgozásra.

A kerettantervi törekvések hozzájárulnak az idegen nyelvi tananyag érthetővé tételéhez, de a tartalmakat más szempontból, másképp csoportosítva dolgozzuk fel, nehogy unalmassá váljanak.

A 10–14 éves korosztály nyelvsajátítása során jobban támaszkodik memóriájára, mint a célnyelv szabályrendszerére, de egyre inkább képes szabályszerűségeket észrevenni a nyelvben. A szabályok ismerete ugyanakkor csak kismértékben segíti nyelvi fejlődésüket. A nyelvhasználatban a folyamatosság erősségük a nyelvhelyességgel szemben, de emellett szükség van a legfontosabb struktúrák automatizálására is.

Cél, hogy esetleges nyelvi hibáikat maguk vegyék észre és javítsák, így segíthetjük őket autonóm nyelvtanulóvá válni.

A négy év során a diákoknak el kell jutniuk a nyelvtanulási stratégiák olyan szintű használatához, melyek lehetővé teszik számukra az osztályterem falain kívüli idegen nyelvi hatások (filmek, zene, tévéműsorok, újságok) hasznosítását és az irányított önálló haladást.

A nyolcadik osztály végére nyelvtudásuk eléri azt a mérhető szintet, mellyel képesek ismert témakörökben idegen nyelvű információt megérteni és adni, interakciókban sikerrel részt venni.

Fejlesztési követelmények A tanuló képes idegen nyelvű információt megérteni és adni, interakcióban sikerrel részt venni. Képes a tanárral és társaival a célnyelven együttműködni a nyelvrokai feladatok megoldásában.

Továbbfejleszhető nyelvtanulási stratégiákat használ. Kialakul az igény benne, hogy az osztályterem kívüli idegen nyelvi hatásokat (pl. reklám, popzene) is megpróbálja hasznosítani.

A szöveg olvastán szembetűnő, hogy a kompetencia mint elérendő cél, említésre sem kerül. Helyet kapnak azonban a készségek, fejlesztésük a szöveg fókuszában áll. Előtérbe kerülnek a készségek fejlesztését célzó tevékenységek, különösen a fejlesztési követelmények részben.

Elérendő célként a kerettanterv olyan tevékenységek végrehajtásának képességét határozza meg, amelyet a NAT oly pontosan írt le

„A kommunikatív nyelvi kompetencia fogalma azonos a használható nyelvtudással..”

Hogy a nyelvhasználó mire használja a nyelvtudást, az természetesen korától, lakhelyétől és még számos egyéb tényezőtől függhet. A Fejlesztési követelmények példákat sorol fel a tevékenységekre, amelyeket az adott szinten álló nyelvtanuló végre tud hajtani.

Mivel a „tevékenység” szó szintén kulcs-terminusnak tekinthető, és nem csupán a nyelvtanuló, hanem legalább annyira a nyelvoktató szempontjából, érdemes a vizsgálatban megemlíteni egy felmérést, amelyet Csapó Benő és Nikolov Marianne végzett, és amelynek kiegészítő kérdőíve a tanórán végzett tevékenységek előfordulási gyakoriságát méri fel a tanuló szemszögéből.³

³ Az adatsort inkább provokációnak szánom azok számára, akik az eddig bemutatott dokumentumok alapján a magyar közoktatásban folyó idegen nyelv tanítást, azaz az idegen nyelvi kompetencia kialakítását egyszerűen kezelhető állami feladatnak vélik.

A nyelvórai tevékenységek előfordulásának gyakorisága 1-től 5-ig terjedő skálán angol és német nyelvből⁴

Tevékenység	Angol		Német	
	6. évf.	10. évf.	6. évf.	10. évf.
1. Kérdésekre válaszolunk.	3,83	3,79	3,72	3,71
2. Képekről beszélgetünk.	2,79	2,55	2,48	2,51
3. Párbeszédet, szerepjátékokat adunk elő.	2,54	2,49	2,55	2,42
4. Megtanult szöveget mondunk el.	3,17	2,78	3,17	2,86
5. Szabadon beszélgetünk.	2,42	2,75	2,37	2,68
6. Tábláról, könyvből másolunk.	3,31	2,59	3,38	2,81
7. Diktálás után írunk.	2,44	2,19	2,57	2,34
8. Nyelvtani gyakorlatokat oldunk meg.	3,71	3,94	3,84	4,1
9. Nyelvtani magyarázatok megértése.	3,57	3,48	3,54	3,52
10. Fogalmazást írunk.	1,97	2,28	2,02	2,18
11. Szódolgozatot írunk.	3,43	3,08	3,37	3,17
12. Szavakkal mondatokat írunk.	3,39	2,99	3,52	3,28
13. Magnót hallgatunk.	3,48	3,02	2,51	2,61
14. Hallott szöveg megértése.	3,51	3,06	3,14	2,88
15. Videót nézünk.	1,37	1,31	1,25	1,24
16. Hallott szöveget fordítunk.	3,25	2,50	3,00	2,57
17. Olvasott szöveget fordítunk.	4,12	3,94	4,11	3,95
18. Hangosan felolvasunk.	4,09	3,73	4,07	3,61
19. Olvasott szöveg lényegének	3,81	3,72	3,83	3,63

⁴ Csapó–Nikolov 2001; Nikolov–Csapó 2002

megértése.				
20. Történeteket, cikkeket olvasunk.	2,70	2,93	2,29	2,54
21. Párban dolgozunk.	2,73	3,01	2,41	2,74
22. Csoportban dolgozunk.	2,57	2,72	2,51	2,66
23. Egyedül dolgozom.	3,85	3,32	3,86	3,41
24. Nyelvi játékokat játszunk.	2,65	2,07	2,52	1,95
25. Írásbeli dolgozatokat írunk.	3,58	3,47	3,62	3,58

Az 1-től 5-ig terjedő skálán 3-mal az átlagos gyakoriságú tevékenységeket jelezték a tanulók. Vizsgáljuk meg ennek alapján, melyek azok, amelyek az oktatott nyelvtől függetlenül az átlagnál gyakrabban fordulnak elő a nyelvrán. (A gyakoribb tevékenységek sorát a táblázatban félkövéren jelzem.)

Előfordulási gyakoriság szerint a listát az „olvasott szöveget fordítunk” és a „hangosan felolvasunk” tevékenységek vezetik. Utánuk szorosan és viszonylag „holtversenyben” következnek az „egyedül dolgozom” és az „írásbeli dolgozatot írunk” valamint az „olvasott szöveg lényegének megértése” és a két nyelvtannal kapcsolatos tevékenység.

Nem szükséges tudományos elemzés ahhoz, hogy belássuk, a fenti gyakran előforduló tevékenységeknek vajmi kevés közük van a kompetencia-fejlesztéshez, ahogyan azt az Unió érti, vagy ahogyan a NAT illetve a kerettantervek értelmezik.

Az, hogy mi történik a nyelvrán, alapvetően a tanáron múlik, a tanár tehát kulcsszereplő a nyelvi kompetencia fejlesztése szempontjából. A fejlesztés irányairól ebben az összefüggésben később visszatérünk.

II.3. Pedagógiai programok, helyi tantervek:

Az utolsó, és egyben – legalábbis elvileg – legmeghatározóbb dokumentum az iskolai oktató- és nevelő munka szabályozásában a pedagógiai program és az annak részét képező helyi tanterv.

Ennek a dokumentumnak az értékeléséhez két iskola pedagógiai programját vizsgáljuk meg. A vizsgálat módszere az, hogy szövegszerűen keressük az eddigiekben lényegesnek minősített kulcsszavak („versenyképes”, „kommunikáció”, „kompetencia”) illetve a hasonló felfogást sugalló lehetséges utalások előfordulását.

a) Fővárosi gimnáziumi pedagógiai program / 2004⁵

„ d) Legyen igényük a folyamatos önképzésre, sajátítsák el az önálló munkavégzés és az önálló gondolkodás képességét hogy felkészüljenek **az egész életen át tartó tanulásra**, a folyamatos megújulásra, újrakezdésre.

g) Alkotó, gondolkodó emberként legyenek aktív részesei szűkebb és tágabb környezetük formálásának; tudjanak megalapozott és körültekintő ítéletet alkotni, értelmes döntéseket hozni.

i) Érezzenek felelősséget önmagukért, társaikért, tetteikért, lássák világosan cselekedeteik következményeit is. Viselkedjenek és **beszéljenek kulturáltan**, mások érzékenységre empátiával tekintsenek.

j) Legyenek becsületesek és őszinték.

m) Tudják megfogalmazni céljaikat úgy, hogy azok összhangban legyenek lehetőségeikkel, képességeikkel. E célok elérésére tegyenek erőfeszítéseket.

III) Legfőbb értékeink közé soroljuk az alábbiakat:

- Szolidaritás
- Szociális érzékenység
- Körültekintés
- Kritikus szemléletmód
- Céltudatosság
- Sokoldalúság
- Igényesség
- Tolerancia
- Empátiás képesség

IV) Céljaink elérése érdekében az alábbiak érvényre juttatása szükséges:

Az egyes szaktárgyak eredményes oktatásával olyan alapvető **általános műveltség és nyitottság** átadása, amellyel lehetővé válik a diákjaink továbbtanulása, és beilleszkedése a társadalomba.

Ezek megvalósításához **a képességek fejlesztésére - logikai, gondolkodási, koncentráció, lényeglátó, a tanultakat alkalmazni tudó stb. - törekszünk.** E képességek a tananyagátadáson keresztül fejleszthetők eredményesen.....

.....**Az információszerzés képességének társadalmi szerepe megnőtt. Fontossá vált, hogy mindenki időben hozzájusson a munkájához, az életvitelének alakításához szükséges információkhoz, képes legyen azokat céljának megfelelően feldolgozni és alkalmazni. Ehhez el kell sajátítania a megfelelő információszerzési, -feldolgozási, adattárolási, -szervezési és -átadási technikákat, valamint az információkezelés jogi és etikai szabályait.**”

Félkövéren jelöltem azokat a szövegszerű megfogalmazásokat, ahol az EU keretajánlásának nyolc kulcskompetenciája közül valamelyikre utalás történik.

Érdekes módon nem fordul elő a pedagógiai programban a „kompetencia”, „kommunikációs”, „versenyképes” kifejezések egyike sem. Említés történik

⁵ budapesti Berzsényi Dániel Gimnázium pedagógiai program, 2004.

azonban az egész életen át tartó tanulásra. (Az iskolát ismerem, tanórai és tanórán kívüli tevékenységüknek szerves része több kulcskompetencia kialakítása, az igényes, nyitott, toleráns állampolgárrá nevelés. Pedagógiai programjuk inkább arra bizonyíték, hogy az adott iskolában folyó oktató- és nevelő munkát és az iskolai pedagógiai program nem állnak egymással szerves kapcsolatban.)

b) vidéki szakközépiskola:⁶

2.1.2 Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai céljai, feladatai, eszközei, eljárásai

2.1.2.1. Alapfeladataink

Iskolánkban az általános és a szakmai műveltséget megalapozó, azt kiterjesztő, megerősítő és a további műveltség

2.1.2.2. Helyi céljaink és feladataink, valamint ezek megvalósításának eszközei és eljárásai

1. Cél:

A kommunikációs kultúra kialakítása: olyan fiatalok nevelése, akik az új audiovizuális környezetet értően és szelektív módon tudják használni. A kommunikációs kultúra, részben a műveltség, a tudás alapjai, részben a társadalmi érintkezésnek, egymás megértésének, elfogadásának, megbecsülésének döntő tényezője.

Feladat:

Ki kell alakítani a fiatalokban az önálló ismeretszerzés, **véleményformálás és kifejezés, a vélemények, érvek kifejtésének, értelmezésének megvédésének a képességeit.**

Eszközök és eljárások:

· **informatika** és a szakképző évfolyamon számítástechnika tantárgyak oktatása és a 11-12. évfolyamon választható tantárgyként is megtartjuk;

· informatikai és számítástechnikai versenyek szervezése, ösztönzés regionális és országos versenyeken való részvételre;

· **az idegen nyelv tanulása:** segítjük a felkészülést a nyelvizsgára, a választható

· **a beszédkultúra javítása, nyelvi játékok szervezése,** szép magyar beszéd ösztönzése és közösség előtti elismerése.

Az idézett dokumentum alapján megállapíthatjuk, hogy a pedagógiai program tartalmaz a kompetenciafejlesztésre utaló EU-, NAT- és kerettanterv-kompatibilis elemeket. (Félkövéren mutatjuk a vonatkozó utalásokat.) Az iskola valós munkáját nem ismerem, saját tapasztalataim nincsenek.

⁶ Eötvös József Szakközépiskola, Hódmezővásárhely, 2004.

Az előző iskolai dokumentum és az ismert, valós oktató-nevelő munka közötti jelentős különbség láttán felébredhet bennünk a gyanú, hogy az írásban rögzített pedagógiai elvek, törekvések nem feltétlenül jelentik ezek megvalósulását az iskola mindennapi életében, vagyis a dokumentum szintje és az iskola hétköznapijai között nincs igazi logikai kapcsolat, nem tudhatjuk, mennyire szerepel az iskolai munka fókuszában a kompetencia, és azon belül az idegennyelvi kompetencia fejlesztése.

A pedagógiai programok sejtésem szerint általánosságban is keveset mondanak el az iskola tényleges munkájáról, és még kevesebb következtetés vonható le a kompetenciafejlesztéssel, mint preferált céllal kapcsolatban.

II.4. A kétszintű érettségi vizsga idegen nyelvből

Az 1997-ben megszületett kormányrendelet⁷ Általános követelmények címet viselő egyik melléklete az idegen nyelvek tekintetében a következőket fogalmazza meg:

IDEGEN NYELV ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

Az idegen nyelv érettségi vizsga célja

Az idegen nyelvi érettségi vizsga célja a kommunikatív nyelvtudás mérése, azaz annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e **valós kommunikációs céljait** megvalósítani.

Az idegen nyelvi érettségi vizsga a nyelvtanítás céljai közül (pragmatikus, kognitív, személyiségfejlesztő célok) csak a pragmatikus cél megvalósulását méri, vagyis azt, hogy **a vizsgázó rendelkezik-e a kommunikatív kompetencia meghatározott szintjével**. Bár nagyon fontos, hogy a tanulók a tanítási folyamat során ismereteket szerezzenek a világról, a nyelvről és a célkultúrákról, ezeket az ismereteket az idegen nyelvi érettségi vizsga közvetlen módon nem méri.

Ezek az ismeretek azonban megjelennek a vizsgafeladatokban használt autentikus anyagokban....

A vizsga mindkét szinten *írásbeli és szóbeli részből* áll, és a *négy nyelvi alapkészséget* méri: olvasott szöveg értése, hallott szöveg értése, beszédkésztség és íráskésztség. A kommunikatív készségek alkalmazásához a nyelvhasználónak rendelkeznie kell megfelelő mennyiségű szókincsrel, és ismernie kell a nyelv struktúráját is. Ezért a *nyelvtani és lexikai kompetenciát* mindkét szinten külön vizsgarész keretében is méri. A vizsga egynyelvű, azaz közvetítési készséget nem mér.

Az idegen nyelvi érettségi vizsga szintmeghatározásai igazodnak az Európa Tanács skálájához. A vizsga középszintje az A2-B1, az emelt szint pedig a B2 szintnek felel meg.

A középszintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e a fontosabb információkat megérteni olyan írott és hallott, köznapi, egyszerű, eredeti idegen nyelvű szövegekben, amelyek gyakori élethelyzetekhez kapcsolódnak (pl. iskola, szabadidő, munka).

A vizsga azt is méri, hogy vizsgázó tud-e kommunikálni egyszerű helyzetekben, és tud-e egyszerű, összefüggő szöveget alkotni olyan témákban, amelyeket ismer, vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak.

Az emelt szintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e megérteni különböző fajtájú igényesebb és hosszabb, konkrét vagy elvont témájú írott és hallott idegen nyelvű szövegek fő gondolatmenetét, és követni tudja-e a hosszabb, összetettebb érveléseket is. A vizsga azt is méri,

⁷ az érettségi vizsga vizsgaszabályzatáról szóló 100/1997 (VI. 13.) kormányrendelet

hogyan a vizsgázó képes-e idegen nyelven mind szóban, mind írásban folyamatosan és természetes módon kifejezni magát, világos, jól szerkesztett szöveget létrehozni, és eközben megbízhatóan használja-e a szövegszerkesztési mintákat, szövegösszekötő elemeket, továbbá indokolni tudja-e véleményét.

KÖZÉPSZINT

Témakörök/Kompetenciák	Követelmények
1. Kommunikatív készségek	
Beszédértés (hallott szöveg értése)	Rövidebb, hétköznapi témájú beszélgetések, interjúk lényeges információinak, alapvető kommunikációs szándékának megértése. Egy hallott szövegből az adott helyzetben szükséges kulcs- és részletinformációk megértése. Az értési célnak megfelelő stratégia alkalmazása (globális, szelektív, részletes értés).
Beszédkézség	Kommunikációs szándék megvalósítása megadott egyszerű, hétköznapi helyzetekben és szerepekben. Egyértelmű, egyszerű és összefüggő megnyilatkozás megadott ismerős témákról. A szintnek megfelelő kommunikációs stratégiák alkalmazása.
Szövegértés (olvasott szöveg értése)	Köznyelven íródott, a mindennapi élet témáival foglalkozó, gyakori szövegfajták lényegének megértése. Egy szövegből az adott helyzetben szükséges információ(k) megértése, vélemény, érvelés követése. Az értési célnak megfelelő olvasási stratégia alkalmazása (globális, szelektív, részletes értés).
Íráskészség	Kommunikációs szándék megvalósítása a mindennapi életben általánosan és gyakran használt szövegfajtákban. Egyértelmű, egyszerű, összefüggő szöveg alkotása megadott, hétköznapi témákról.
Egyéb készségek (stratégiák)	A feladatok megtervezéséhez, megoldásához, értékeléséhez szükséges készségek és technikák alkalmazása. A nyelvi nehézségek áthidalásához szükséges legalapvetőbb technikák alkalmazása.
2. Nyelvi kompetencia	
	A vizsgázó tudásszintjének megfelelő szövegfajtákban előforduló alapvető lexikai elemek és nyelvi szerkezetek felismerése és nyelvi elfogadható, azaz a megértést nem akadályozó használata. A kommunikációs szándékok megvalósításához szükséges nyelvi eszközök alkalmazása szóban és írásban. Az írott és a beszélt nyelv funkcionális használata.

Helytakarékossági okokból nem részletezzük az érettségi emelt szintjének követelményeit külön. Nem a szint és a vizsgaszerkezet a kérdés, hanem a mérés alapelvei. Látható a fentiekből, hogy a kétszintű érettségi kompetencia alapokon nyugszik, a nyelvi kompetencia részterületeinek mérését tűzi ki célul.

Több nemzetközi és hazai tanulmány vizsgálatai fényt derítettek már arra az első pillantásra furcsa hatásra, amelyet a kimeneti vizsga, jelen esetben az érettségi vizsga, az oktatás folyamatára „visszafelé” gyakorol. Szinte tantervként működik.

Második pillantásra persze már magyarázható a jelenség, az érettségi sikeressége az iskola hatékonyságának is mérőeszköze, az érettségire történő felkészítés tehát nagyobb erő, mint a tanterveknek való megfelelés, legyen az kormányrendelet vagy helyi szabályozás.

Vizsgálatunk szempontjából az új érettségi vizsga fenti, tantervszerű viselkedése optimizmusra adhat okot. Amennyiben az új érettségire való felkészítés látens tantervként tényleg átveszi az uralmat a sok évtizedes tanári beidegződések felett, akkor talán egy, a Csapó-Nikolov vizsgálatot néhány évvel követő tanulói kérdőívben már másképp alakulhat a tanórai tevékenységek gyakorisági sorrendje.

Nem a hangosan olvasott idegen nyelvű szöveg magyarra fordítása és a nyelvtani feladatok fognak a lista elején állni, mint leggyakoribb nyelvvizsgai tevékenységek, hanem előrébb törhetnek a pár- és csoportmunkában végzett kommunikatív és játékos feladatok, sőt megjelenhetnek a tanórán túlmutató, pl. Internet alapú, vagy projekt-jellegű idegen nyelvvel, más kultúrákkal kapcsolatos tevékenységek is.

III. A magyarországi idegennyelv-tudás számokban, avagy „*Ki mit (nem) tud?*”

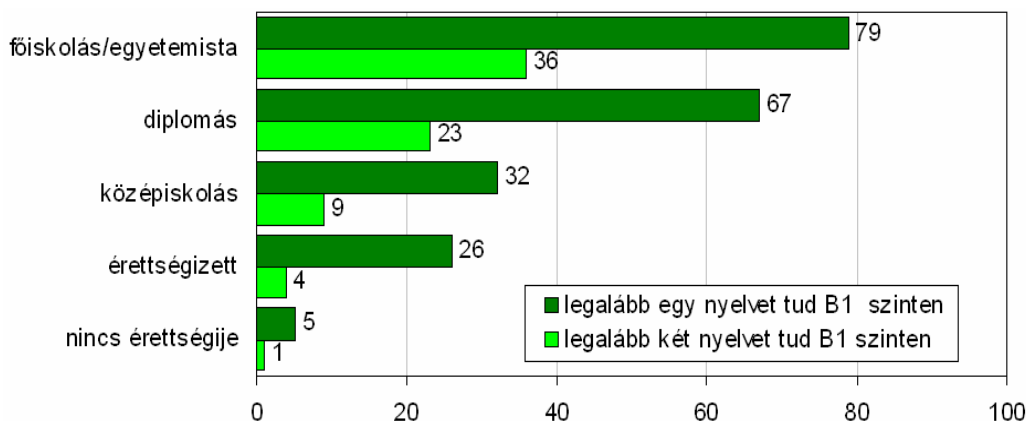
Érdekes e helyt röviden elemezni, mennyire rossz a helyzet, mennyire tekinthetők egyértelműnek azok az adatok, amelyek elmondják, mi magyarok nem, csak kevesen és rosszul beszélünk idegen nyelveket.

Sajtóból, médiából a téma iránt kevésbé elkötelezettek is rendszeresen hírt kapnak a magyar lakosság arcpirító idegen nyelvi alulképzettségéről. Időről időre napvilágot látnak valós vizsgálatok, gyakrabban azonban önbevalláson alapuló elemzések adatai arról, mennyire NEM beszélünk nyelveket mi magyarok. Leköröznék bennünket nem csak a régi tagállamok az EU-ban, de még a velünk együtt csatlakozók közül is majd mindannyian.

Az alábbiakban először néhány adatsort aztán egy véleményt szeretnék közreadni, amelyek tarkíthatják a képet. Az adatok szűrtek, a témának megfelelően egyrészt a magyar lakosság nagy mintán mért nyelvtudásáról, másrészt a tanulók, jellemzően a 14-18 (20) évesek minisztériumi szinten nyilvántartott statisztikáiról, valamint dokumentált (nyelvvizsgálóval próbálkozó, sikeresen vizsgázott) eredményeiről szólnak.

III.1.

a) a Nyelviskolák Szakmai Egyesületének (az FMM-mel és a Medián-nal közösen készített nyelvtudás mérésének adatai:

b) OM statisztika az idegen nyelvet tanulók számáról az általános iskolától főiskola /egyetemig:

11. Idegennyelvoktatás nappali tagozaton⁸⁾ – Teaching foreign languages in full time education⁸⁾

(Folytatás – Continued)

Tanév	Általános iskola ^{1), 2), 7)}	Szakiskola ^{5), 6), 7)}	Gimnázium ^{3), 4), 7)}	Szakközépiskola ^{3), 7)}	Felsőoktatási intézmények	
					idegen nyelvet tanulók	nyelvszakos hallgatók
School year	Primary (general) schools ^{1), 2), 7)}	Vocational schools ^{5), 6), 7)}	Secondary general schools ^{3), 4), 7)}	Secondary vocational schools ^{3), 7)}	Tertiary level students	
					learning foreign languages	specialised for foreign languages

Összesen – Total

1989/1990	735 564	24 786	227 296	201 465	53 394	..
1990/1991	821 555	25 072	235 190	201 496	53 549	..
1991/1992	725 715	24 887	240 234	193 183	56 355	..
1992/1993	709 231	24 907	247 515	191 570	61 146	..
1993/1994	679 626	26 795	245 336	195 401	66 220	11 412
1994/1995	659 689	36 142	250 774	196 846	72 054	16 206
1995/1996	650 223	39 012	260 113	208 809	71 297	15 590
1996/1997	637 586	39 742	265 696	224 375	70 192	15 587
1997/1998	687 735	44 373	272 682	232 608	79 773	15 599
1998/1999	695 594	55 980	275 363	239 041	71 254	16 541
1999/2000	699 808	62 783	281 626	246 455	70 840	16 397
2001/2002	625 730	82 303	322 884	243 113	79 389	15 942
2002/2003	636 030	90 946	337 180	247 974	84 470	16 141
2003/2004	623 319	92 741	344 775	252 616	84 458	16 529
2004/2005	619 368	94 163	346 951	252 485	87 492	17 007

c) Mit csinálunk idegen nyelven?

NYESZE felmérés

TEVÉKENYSÉG IDEGEN NYELVEN	diákok		már nem tanulnak és		
	Középis-kolában	Főiskolán, egyetemen	nincs érettségijük	érettségi-zettek	diplomások
	gyakran néz idegen nyelvű tévécsatornát	29	41	17	16
gyakran beszélget idegen nyelven	25	45	5	12	35
gyakran nézeget idegen nyelvű internetes oldalakat	27	59	3	13	33
gyakran olvas/lapozgat idegen nyelvű újságokat, folyóiratokat	10	25	1	4	15
gyakran levelez/e-mailez idegen nyelven	6	25	1	6	19
gyakran telefonál idegen nyelven	1	14	3	7	17
gyakran olvas idegen nyelven szakirodalmat	1	22	1	2	20
gyakran tárgyal idegen nyelven	1	5	2	3	13
gyakran olvas idegen nyelven szépirodalmat	2	10	0	1	8

d) államilag elismert nyelvvizsgák / 2005.

Nyelvvizsga / szint / korosztály

	alapfok		középfok		felsőfok		összesen
	egynyelvű	kétnyelvű	egynyelvű	kétnyelvű	egynyelvű	kétnyelvű	
14-19	13.676	3.754	27.264	22.183	2.015	1.253	70.145
20-24	3.504	8.324	8.859	13.066	826	1.489	36.068
25-29	1.629	5.503	4.203	7.254	419	753	19.761
30-34	645	3.189	1.698	3.187	204	268	9.191
35-39	327	2.151	839	1.696	74	136	5.223
40-44	139	855	340	525	51	99	2.009
45-49	99	688	210	359	29	52	1.437
50-54	92	440	124	204	14	42	916
55-59	33	168	48	54	7	15	325
60-	7	17	6	12	5	3	50
egyéb	29	6	31	5	3	1	75
összesen	20.180	25.095	43.622	48.545	3.647	4.111	145.200

e) **Pályakezdők: hiányzik a nyelvtudás**⁸

A pályakezdőket alkalmazó cégek 58 százalékának rossz volt a tapasztalata a fiatal munkaerővel.

Az MKIK (Magyar Kereskedelmi és Ipar Kamara) 2001-ben átfogó, reprezentatív felmérést készített 200 vállalat körében. A kérdőív készítői többek között arra voltak kíváncsiak, hogy a versenyszféra képviselői milyennek tartják a hozzájuk került pályakezdőket, milyen területen tapasztaltak hiányosságokat.

Kicsit elszomorító lehet a munkaerőpiacra kikerülőknél, hogy a pályakezdőket alkalmazó cégek 58 százalékának rossz volt a tapasztalata a fiatal munkaerővel. **A munkaadók a legnagyobb hiányosságnak a gyenge gyakorlati felkészültséget, a hiányos idegennyelv-tudást, az önálló munkavégzés problémáját említették.**

Következtetések:

Az a) és b) táblázatban megjelenő adatokat összevetve, látható, hogy az összes középiskolás fiatal $346\,951 + 252\,485 = 599\,436 \approx 600\,000$ 32%-a, vagyis kb. 186 000 fiatal beszél egy nyelvet B1 szinten, és 9%, azaz 54 000 beszél legalább két nyelvet B1 szinten. A Közös Európai Referencia Keret (KER) szerinti önálló nyelvhasználó 240 000 középiskolás.

A c) táblázat korosztályok arányában mutatja az idegen nyelven végzett tevékenységeket. Jól látható, hogy az egyetemista/főiskolás csoport körében kb. kétszer olyan gyakran fordul elő idegen nyelvű tevékenység, mint a középiskolás korosztályban, de reménységre ad okot az a kb. $\frac{1}{4}$ középiskolás, aki gyakran néz idegen nyelven tv-adást, böngész az Internetet, illetve még beszélget is idegen nyelven.

A d) táblázat a 2005-ben sikeresen nyelvvizsgázottak számát mutatja. A táblázat szerint az adott évben a 145 000 db. sikeres nyelvvizsga-bizonyítvány kb. fele középiskolások kezébe került. További 25% a 20-24 év közöttiek nyelvtudását minősíti. Összesen a közel 150 000 nyelvvizsga-bizonyítvány $\frac{3}{4}$ -e, 75%-a a 14 és 24 év közöttiek nyelvtudásáról ad tanúbizonyságot.⁹

Az e) pontban idézett cikk a munkaadók véleményét foglalja össze. Érdekes jelenségnek vélem, hogy a munkaadók azonosan súlyos problémának minősítik az önálló munkavégzésre való képesség és a nyelvtudás hiányát.

A négy adatból általánosabb következtetések is levonhatók:

A középiskolás korosztály nyelvtudás hiányát túlzás lenne drámainak ítélni. A valódi nyelvtudás-hiányok a 25 évnél idősebbek, de még sokkal inkább a 34 évnél idősebbek körében észlelhetők.

⁸ HR Portal 2003.10.21.

⁹ A nyelvvizsga-bizonyítványok mögött meghúzódó nyelvtudás B1-B2-C1 szinteken áll, amiből az állami „jutalmazások” okán a középfok=B2 képviseli a legnagyobb arányt.

Ezeknek a problémáknak a súlya nem lekicsinyelhető. Tudható, hogy az adott korosztályok rendszeres oktatási formákba nehezen vonhatók be, a „lifelong learning” Magyarországon lényegesen kevésbé elterjedt, mint az EU más országaiban, ahogy ezt nemzetközi összehasonlító adatok mutatják. Ennek a területnek a vizsgálata, lehetséges megoldások felvázolása azonban külön kutatás tárgya.

Noha nézetem szerint a középiskolások nyelvtudás hiánya igazán nem drámai, de az eredményekkel igazán nem lehetünk elégedettek sem. Szükséges fel tární a deficitek okait, és stratégiákat kell megfogalmazni a fejlesztések irányaira oly módon, hogy pontosan megfogalmazzuk a fejlesztések címzettjeit.

IV. Az iskoláskorúak idegennyelvi deficitjének lehetséges okai;

Középiskolai és általános iskolai nyelvtanárokkal folytatott szakmai beszélgetésekből, konzultációkból számomra kirajzolódik néhány olyan lehetséges ok, amely a relatíve alacsony nyelvi teljesítmények mögött húzódnak. A jellemzően megfogalmazott megállapítások a következők:¹⁰

- a) Alacsony az óraszám.
- b) Nagy a tanulói csoport a nyelvórán.
- c) Túlságosan heterogénak a tanulói csoportok tudásszint szempontból.
- d) Alacsony a tanulói motiváció a nyelvtanulás irányában;
- e) Alacsony a nyelvtanárok módszertani kultúrája.
- f) Nem elég színvonalas a nyelvtanárok célnyelvi tudása.
- g) Az idegen nyelvi tantárgyaknak iskolán belül alacsony a presztízse.
- h) A tanulóknak igen alacsony az anyanyelvi kompetencia szintje is.

Az egyes megállapítások értékeléshez nem minden esetben áll rendelkezésemre adat vagy publikáció, sok esetben saját oktatási illetve oktatásirányítási tapasztalataimra építem a kommentárt.

¹⁰ a sorrend esetleges, nem jelez sem fontosságot, sem a megállapítás gyakoriságát. Megérne a téma egy közvélemény-kutatást a nyelvtanárok körében!

Megállapítás	Kommentár
a) Alacsony az óraszám	A közoktatásban összesíthető évfolyamos óraszámok lényegesen magasabbak, mint egy-egy nyelviskolában az adott szint elérését megcélzó óraszámok. Az óraszám önmagában nem hatékonysági mutató.
b) Nagy a tanulói csoport a nyelvórán.	A csoportbontás alapvető kérdés. A 15 főnél magasabb csoportokban folyó nyelvoktatás hatékonysága meredeken zuhanhat.
c) Túlságosan heterogének a tanulói csoportok tudásszint szempontból.	A nyelvoktatás hatékonysága és a nyelvtanuló csoport tudásszintjének homogén volta között egyenes arány mutatható ki.
d) Alacsony a tanulói motiváció a nyelvtanulás irányában;	A használható nyelvtudás elérése önmagában is egyre vonzóbb cél. A világ kinyílt. A motiváció hiányára történő hivatkozás egyre kevésbé igaz.
e) Alacsony a nyelvtanárok módszertani kultúrája.	A megállapítás sok igazságot hordoz. A magyarországi nyelvtanár-társadalom jelentős része még nem a kommunikatív nyelvtanítás módszertanán nőtt fel. A kétszintű érettségi modern szemlélete és tantervszerű működése középtávon együtt járhat a módszertani kultúra modernizációjával.

<p>f) Nem elég színvonalas a nyelvtanárok célnyelvi tudása.</p>	<p>A megállapítás mögött nincsenek adatok. A jelenleg folyó EU-s vizsgálat a nyelvindikátor mentén erre vonatkozóan is hozhat tanulságokat.</p>
<p>g) Az idegen nyelvi tantárgyaknak iskolán belül alacsony a presztízse.</p>	<p>Az iskolák, és ezen belül is főleg a gimnáziumok önálló profilt alakítottak ki az elmúlt évtizedek során. Ugyanannyira vannak jelen a magyar közoktatásban olyan középiskolák, ahol az idegen nyelv oktatásának van magasabb presztízse, ez „vonzza” az iskolába jelentkezőket, mint ahogy máshol éppen a matematika vagy a természettudományok jelentik a fő vonzerőt. Az önálló markáns profilt kevésbé képviselő középiskolákra a megállapítás nem tűnik helytállóknak.</p>
<p>h) A tanulóknak igen alacsony az anyanyelvi kompetencia szintje is.</p>	<p>Kevésbé kutatott terület. Ennek ellenére valószínűnek tűnik, hogy az anyanyelv elsajátítással kapcsolatosan kialakult eszköztudás elengedhetetlen az idegen nyelv elsajátításához. Ahogyan azt korábban már hangsúlyoztam, az anyanyelvi kompetencia magas szintje eleve feltételezi az idegen nyelv(ek) elsajátításának várhatóan nagyobb hatékonyságát. A két kulcskompetencia szintje között egyenes arány sejthető.</p>

V. Támogatandó irányok az idegennyelvi kompetencia fejlesztésére a közoktatás területén.

Végezetül jelen tanulmány szerzője célcsoportokra, célterületekre bontva foglalja össze azokat a stratégiai irányokat és azok lehetséges címzettjeit, amelyeknek végrehajtása az idegennyelvi kompetencia növekedéséhez vezethet az iskoláskorúak körében. A fejlesztés irányait az elérendő csoportok szerint tematikus felsorolás tárgyalja.

V.1. Általános fejlesztés (kutatás)

- Fel kell kutatni az anyanyelvi és az idegennyelvi kompetencia összefüggéseit. A PISA vizsgálat szerény magyar eredményeiből világosan látszik, hogy az anyanyelv oktatás újragondolása nem halogatható tovább.

A két kompetencia összefüggéseinek vizsgálata választ adhat arra a kérdésre, milyen mértékben segíti az anyanyelv oktatásának fejlesztése az idegennyelv oktatást önmagában, és melyek azok a területek, ahol az idegen nyelv oktatásnak önálló fejlesztéseket kell kezdeményeznie. A vizsgálat során fény derülhet arra is, hogy a modernizálódó, kompetencia-alapú idegennyelv-oktatás hogyan gyakorolhat hatást az anyanyelvi kompetencia fejlettségi szintjére.

Címzett (finanszírozó, végrehajtó)	módszer
Oktatási kormányzat	Anyanyelvi és idegennyelvi kompetencia kombinált mérés (Reprezentatív mérés)

V.2. A nyelvtanárok

- Gondoskodni kell a közoktatás intézményeinél foglalkoztatott nyelvtanárok módszertani tudásának korszerűsítéséről. A cél elérése érdekében motiválni kell a nyelvtanár társadalmat. Ennek egyik módja lehet a továbbképzésekhez kötődő külföldi tanulmányutakon történő részvételek támogatása.

Címzett (finanszírozó, végrehajtó)	módszer
Oktatási kormányzat	Pályázat-alapú magyarországi + célországi (főleg EU-n belüli) nyelvtanári továbbképzési lehetőségek bővítése.

- A korszerűbb kommunikatív nyelvoktatás-módszertannak meg kell jelennie mind a graduális (Master) mind a posztgraduális képzésben. A graduális képzés esetében a gyakorló tanításnak magas óraszámot kell kapnia. A gyakorló tanítás mennyiségi és minőségi fejlesztéséhez rendezni kell a gyakorlóiskolák helyzetét és fejleszteni a mentori hálózatot.

Címzett (finanszírozó, végrehajtó)	módszer
Oktatási kormányzat	A nyelvpedagógiai Masterképzés módszertani erősítése, módszertan, gyakorló-tanítás erőteljesebb megjelenítése.
	A nyelvtanári továbbképzési rendszer korszerűsítése, tartalmi hangsúlyok áthelyezése a módszertani képzésekre.

- A módszertani kultúra javítása során erőteljesen építeni kell az alternatív eszközök bevetettségére, a nyelvoktatás, nyelvtanulás iskolán kívüli módszereinek erősítésére, ki kell dolgozni az egymástól tanulás eszközrendszerét.

Címzett (finanszírozó, végrehajtó)	módszer
Oktatási kormányzat	Oktatási programcsomagok, projektszellemű oktatáshoz használható anyagok kidolgozása; A nyelvtanári munka nyilvánosabbá tétele, intézményen belüli „nyílt” oktatási formák támogatása.

- Támogatni kell a magyarországi nyelvtanárok külföldi, főleg EU-s továbbképzését, és munkavállalását, valamint a külföldi más szakos de anyanyelvű pedagógusok és nyelvtanárok rövidtávú magyarországi munkavállalását. Ez utóbbi felerősítheti a tartalom alapú nyelvoktatás terjedését Magyarországon.

Címzett (finanszírozó, végrehajtó)	módszer
Oktatási kormányzat, Világ-Nyelv program, EU-s támogatók	Rövid- és hosszabbtávú nyelvtanárcserék intézményes felkutatása, anyagi ösztönzése

V.3. Az iskolai nyelvoktatás szervezése

- Meg kell vizsgálni az iskolai nyelvórák szerveződését. A vizsgálatnak ki kell térnie mind a csoportok létszámára, mind az egy csoportban tanulók tudásszint-homogenitásának vizsgálatára. Támogatni kell a 15 főnél nem nagyobb, homogén tudásszintű tanórai nyelvoktatást a közoktatásban.

Címzett (finanszírozó, végrehajtó)	módszer
Oktatási kormányzat, fenntartók	Iskolák átvilágítása a csoportlétszámok és a csoporttudásszintek tekintetében az idegennyelvi tanórákon.
Országgyűlés, kormány	Nyelvoktatási normatíva megállapítása törvényi illetve rendeleti szinten kis csoportos (max. 15 fős) tanulói csoportokra a közoktatásban, tudásszint szerinti nyelvoktatás normatív támogatása.

- Egyelőre eredményeiben csak részben értékelhető, de reményteljes kezdeményezés a nyelvi előkészítő évfolyamok bevezetése és évi számarányának növelése. A nyelvi előkészítő évfolyamok indítását tovább kell ösztönözni, a résztvevő iskolák és évfolyamok számát növelni kell.

Címzett (finanszírozó, végrehajtó)	módszer
Oktatási kormányzat, fenntartók	További nyelvi előkészítő évfolyamok indításának lehetővé tétele, finanszírozásának elősegítése.
	Normatív támogatás meghatározása a program végrehajtásához.

- További szakmai (programszerű, tantervi) segítséget kell nyújtani az iskoláknak a nyelvi előkészítő évfolyamot végzetek tudásának karbantartásához, fejlesztéséhez.

Címzett (finanszírozó, végrehajtó)	módszer
Oktatási kormányzat	Kerettantervek, oktatási programcsomagok kidolgozása.
	Normatív támogatás meghatározása a program végrehajtásához.

- Meg kell vizsgálni a nyelvi kiegészítő évfolyamok indíthatóságát a nyelvi előkészítő évfolyamok mintájára a közoktatás felsőbb (11., 12.)

évfolyamain, esetleg az emelt szintű érettségire történő felkészítés egy speciális formájaként.

Címzett (finanszírozó, végrehajtó)	módszer
Oktatási kormányzat	Jogszabályi keretek kidolgozása.
	Normatív támogatás meghatározása a program végrehajtásához.

- Erősíteni kell az intézményen belül vagy intézményi kooperációban megvalósítható tartalom alapú nyelvoktatást. Átmenetileg ebben a kétszakos (idegen nyelv – egyéb tantárgy szakosok) tudására kell támaszkodni. Hosszabb távon ki kell dolgozni a nem nyelvszakosok felkészítését a tartalom alapú nyelvoktatásban való együttműködésre.

Címzett (finanszírozó, végrehajtó)	módszer
Fenntartók	Belső kapacitások kihasználása, kooperációk kiépítése iskolák közötti megállapodásokkal.
Oktatási kormányzat,	Idegennyelv-tudási továbbképzések kialakítása a tartalom alapú nyelvoktatás céljaira.

V.4. A nyelvtanulók

- Ösztönözni kell a tanulók mobilitását mind néhány hónapos, mind egy iskolaéves külföldi tartózkodással. (Nem tekinthető tökéletes megoldásnak az iskolák között esetenként kialakult diákcseré akció, melynek keretében egész iskolai osztályok utaznak rövidebb időre külföldre. Az egyénnek egyedül kell idegennyelvi környezetbe kerülnie, ez lényegesen jobban támogatja mind a nyelvi mind az interkulturális kompetencia erősödését.)

A középiskolai tanulói mobilitást a felsőoktatásban már működő (pl Erasmus) ösztöndíj mintájára érdemes fejleszteni. Az elérhető külföldi tanuláshoz legalább az egy évfolyamon tanulók 10%-ára kell kiterjednie, és egyéb teljesítményekhez kötődően, jutalomként, illetve a rászorultság figyelembevételével kell hozzáférhetővé válnia.

Címzett (finanszírozó, végrehajtó)	módszer
Oktatási kormányzat pályázató intézmény,	Feltételek kidolgozása, utaztatások bonyolítása
Költségvetés	Éves keret biztosítása